בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 51433-02-25

לפני:	כבוד השופט עופר גרוסקופף כבוד השופט יחיאל כשר כבוד השופטת רות רונן
העותרת:	מועצה מקומית מטולה
	נגד
המשיבות:	1. ממשלת ישראל 2. היועצת המשפטית לממשלה
	עתירה למתן צו על תנאי
תאריך ישיבה:	ט' בניסן התשפ"ה (7.4.2025)
בשם העותרת:	עו"ד עופר צור; עו"ד נועם שרף
בשם המשיבות:	עו"ד יונתן ציון מוזס; עו"ד מעיין עופר מנדל

פסק-דין

השופט עופר גרוסקופף:

עניינה של העתירה שלפנינו במתווה שנקבע על ידי ממשלת ישראל להחזרתם של תושבי המועצה המקומית מטולה לבתיהם, לאחר שפונו מהם במהלך מלחמת "חרבות ברזל". באופן ממוקד יותר, במסגרת העתירה מבקשת המועצה המקומית מטולה כי תוארך תקופת הסיוע במימון פתרונות דיור זמני מעבר למועד שנקבע בהחלטת הממשלה.

רקע והשתלשלות העניינים

1. ביום 7.10.2023 הותקפה מדינת ישראל במתקפה רצחנית משולבת, מהקשות בתולדותיה, שהובילה לפרוץ מלחמת "חרבות ברזל" (להלן: המלחמה), אשר עודנה מתנהלת. ניהול הלחימה באופן רב-זירתי היה ועדיין כרוך באתגרים מורכבים, המשפיעים על החברה הישראלית בכללותה, ועל תושבי היישובים סמוכי-הגבול בפרט. על רקע האמור, נדרשה ועדיין נדרשת הממשלה לקבלת החלטות קשות ומורכבות, המאזנות בין מספר רב של שיקולים. אחת ההחלטות המשמעותיות ביותר שקיבלה הממשלה בשלביה הראשונים של המלחמה הייתה לפנות יישובים הממוקמים בסמוך

לגבולות המדינה, הן בצפון והן בדרום, וזאת בהינתן האיומים הביטחוניים באותה עת, כפי שהוערכו על ידי גורמי הביטחון.

2. בתוך כך, ביום 18.10.2023 קיבלה הממשלה את החלטה 975 "תוכנית פעולה לאומית לביצוע פינוי אוכלוסייה בגזרת הצפון (0-5 ק"מ מהגבול) וקליטתה – מלחמת 'חרבות ברזל'", שתוקנה בהמשך בהחלטת ממשלה 988, ובמסגרתה נקבע מתווה פינוי תושבי הצפון בקו העימות עם לבנון, שמרחק יישובם מהגבול קטן מ-5 ק"מ (להלן: מתווה הפינוי ו-מפוני הצפון, בהתאמה). בקליפת אגוז, תוכנו של מתווה הפינוי נקבע כדלהלן: מפוני הצפון הועברו למתקני קליטה במימון המדינה, תוך שהתאפשר להם להחליט אם להישאר בהם (אלה ייקראו, להלן: תושבים שנקלטו במתקני המדינה), או למצוא באופן עצמאי חלופת מגורים אחרת (אלה ייקראו, להלן: תושבים שבחרו באכלוס עצמאי). תושבים שנקלטו במתקני המדינה קיבלו בהם דיור וסיוע על חשבון המדינה. תושבים שבחרו באכלוס עצמאי, קיבלו מענק דמי מחיה בסך העומד על 200 ש"ח לאדם מבוגר, ו-100 ש"ח לילד (קטין), בגין כל יום לחימה (להלן: מענק האכלוס העצמאי). אשר למסגרות חינוכיות, אפשרה המדינה להורי התלמידים מקרב מפוני הצפון לבחור בין מספר חלופות: שיבוצם במוסדות קיימים, הפרושים ברחבי המדינה; שיבוצם בבתי ספר ארעיים, שנועדו בעיקר לתלמידים מפונים; או שיבוצם ב"מרכזי יחד", שהוקמו והופעלו בחלק ממתקני הקליטה (כך שבהמשך יכלו התלמידים להשתלב במוסדות חינוך שהופעלו ברשויות המקומיות שבהם מוקמו מתקני הקליטה).

3. מתווה הפינוי הוארך, מעת לעת, בהתאם להערכות מצב ביטחוניות עדכניות, שהולידו לעיתים את המסקנה כי ניתן להסיר חלק מהיישובים מתחולתו, לצד מתן מענק לצורך הסתגלות והתארגנות לתושבים שחזרו לבתיהם (ראו: החלטת ממשלה 1193 והחלטת ממשלה 1478).

4. ביום 27.11.2024 בשעה 4:00 נכנס לתוקף הסכם הפסקת אש לתקופה קצובה בין מדינת ישראל ללבנון (להלן: הסכם הפסקת האש בצפון). בעקבות הסכם זה פורסמו ביום 29.12.2024 וביום 12.1.2025 החלטות ממשלה 2624 ו-2677 ((להלן: החלטה 2624 ו-החלטה 2677, בהתאמה; אלו יכונו יחד, להלן: מתווה החזרה לצפון או המתווה), הניצבות במוקד העתירה שלפנינו. במסגרת מתווה החזרה לצפון הוארכה תחולת מתווה הפינוי עד ליום 28.2.2025; הוקצו תקציבים בגובה מאות מיליוני שקלים לטובת היערכות לחזרת תושבי הצפון לביתם; ונקבע כי תושבי היישובים אשר ייקבע כי אין מניעה ביטחונית לשוב אליהם החל מיום 1.3.2025 – יזכו לקבל, כמפורט להלן, מענק

בגובה משתנה, שנועד לסייע להם במימון בחירתם לחזור לבתיהם בצפון, או להישאר זמן מה נוסף במקום שהותם הנוכחי, לצד עידודם לבחור בחלופה הראשונה.

5. אשר לתושבים שנקלטו במתקני המדינה, נקבע כי הפסקת השהייה במתקני הקליטה עד ליום 7.3.2025 (להלן: המועד הקובע) תזכה את התושבים במענק בסך של 15,360 ש"ח למבוגר ו-7,680 ש"ח לילד (עד לילד השביעי במשפחה); הפסקת שהייה בין יום 8.3.2025 ליום 1.4.2025 תזכה ב-50% מסכום המענק; הפסקת שהייה מיום 2.4.2025 ליום 1.5.2025 תזכה ב-25% מסכום המענק; והפסקת שהייה בטווח שבין יום 2.5.2025 ליום 1.6.2025, תזכה ב-12.5% מסכום המענק. ודוק, לתושבים שנקלטו במתקני המדינה ניתנה האפשרות לבחור אם ברצונם להמשיך ולשהות בהם עד ליום 7.7.2025, חלף קבלת המענק החד-פעמי.

6. אשר לתושבים שנקלטו במסגרת אכלוס עצמאית, נקבע כי אלה יהיו זכאים לקבלת מענק חד-פעמי, בגובה של 60% מגובה מענק האכלוס העצמאי שקיבלו עד לאותו מועד (חלף קבלת האחרון), החל מהמועד שממנו ואילך ייקבע כי אין מניעה ביטחונית לחזור ליישוב.

7. לצד האמור, נקבעה במתווה החזרה לצפון זכאות למענק התארגנות נוסף, לתושבי הצפון המפונים שלא תבעו בגין נזק מלחמה לחפצים ביתיים באותו נכס, לפי חוק מס רכוש וקרן פיצויים, התשכ"א-1961 ותקנות מס רכוש וקרן פיצויים (תשלום פיצויים) (חפצים ביתיים), התשל"ג-1973, או שתבעו ולא קיבלו את הפיצוי המקסימלי שנקבע, וזאת מתוך הנחה כי ייתכן שהשהות הממושכת מחוץ לבית גרמה לנזקים לחפצים הביתיים.

8. כחלק מההיערכות לקראת חזרת תושבי הצפון לביתם, ביום 13.1.2025 התכנס לראשונה צוות ייעודי, שהוקם מכוח סעיף 13 להחלטה 2677, אשר הורכב מנציגי מטה יישום "תנופה לצפון", אגף התקציבים ואגף החשב הכללי, וכן ממנכ"ל משרד האוצר (להלן: הצוות הייעודי). הצוות הייעודי הוסמך לבחון אם טיב הנזק שנגרם למבנים ולתשתיות ביישובים המפונים בצפון, מצדיק סטייה מהמתווה; ולקבוע מענה חלופי עבור יישובים שיזדקקו לכך, לפי הצורך. בתום תהליך בחינה שכלל 5 ישיבות, בהשתתפות הצוות הייעודי וגורמים נוספים מרשות המיסים, הגיש הצוות הייעודי ביום 3.2.2025 את המלצותיו, שהתייחסו לכלל יישובי הצפון, ובכלל זאת העותרת, למעט הקיבוץ מנרה (להלן: מסמך המסקנות). לפי הממצאים, נזקים שנגרמו ברוב היישובים –

הגם שאינם מבוטלים – לא מקימים מניעה להתגורר בהם. זאת, בין היתר, מפני שהתשתיות החיוניות בהם לא נפגעו באופן משמעותי; הפגיעה בכבישים ובמדרכות אינה מונעת תנועה נגישה ובביטחון; החלופות שנקבעו למוסדות החינוך בהם – סבירות בנסיבות העניין; והנזק שנגרם לבתי התושבים המפונים אינו מונע קיום חיים תקינים.

9. ביחס לעניינה של העותרת, העמיד אגף מס רכוש ברשות המיסים בפני הצוות הייעודי נתונים מפורטים (שתוקנו במרוצת עבודת הצוות הייעודי). לפי הנתונים המתוקנים רוב בתי האב בעותרת (כ-490 מתוך כ-650) ספגו פגיעות קלות, כך ששיקומם (באופן שיהיו ראויים למגורים) צפוי להימשך עד 21 יום. כ-20 בתים לא ניזוקו כלל, וכ-140 ספגו פגיעות בינוניות או קשות, כך ששיקומם צפוי לארוך בין 21 יום ל-6 חודשים, או בין 6 ל-16 חודשים, בהתאמה. עוד יצוין, כי ניזוקו מבנים ציבוריים רבים בתחומי העותרת, וכי לא ניתן להפעיל את בתי הספר בשטחה, בשלב זה. נתונים אלה, לטענת המדינה, עמדו ביסוד המלצתו של הצוות הייעודי כי אין הצדקה להחרגת העותרת ממתווה החזרה לצפון.

10. ביום 24.2.2025 קיבלה הממשלה את החלטת ממשלה מספר 2785, במסגרתה נקבע כי החל מיום 1.3.2025 לא עומדת עוד מניעה ביטחונית כי תושבי הצפון המפונים, ובכלל זאת תושבי העותרת, ישובו לבתיהם. החלטה זו התקבלה על בסיס ממצאי הצוות הייעודי וחוות דעתו, והערכות מצב בטחוניות.

11. ביום 12.2.2025 פנתה העותרת למשיבה 2, היועצת המשפטית לממשלה, במכתב התראה לפני הגשת עתירה בו טענה, בתמצית, כי בהחלטה שלא להחריג את היישוב מטולה ממתווה החזרה לצפון נפלו פגמים הליכיים ומהותיים, המחייבים את שינויה. משלא קיבלה מענה, שלחה העותרת מכתב תזכורת בעניין זה ביום 16.2.2025, ולאחר שגם למכתב זה לא נמסר מענה, ביום 19.2.2025 היא הגישה את העתירה דנן. למען שלמות התמונה, יצוין כי לאחר שהוגשה העתירה, ביום 20.2.2025, נשלח לעותרת מענה מטעם מחלקת ייעוץ וחקיקה (משפט ציבורי-מינהלי) שבמשרד המשפטים, בו נכתב כי החל הליך בירור ביחס לטענות העותרת וכי מענה מסודר יישלח עם סיומו.

12. על רקע האמור הגישה העותרת את העתירה שלפנינו, ויחד עימה בקשה למתן צו ביניים. בעתירה מבוקש להחריג את מטולה מתחולת המתווה, במובן זה שמלוא הסיוע בפתרונות דיור זמני הניתן לתושבי העותרת ייוותר על כנו עד למועד שבו יבשילו התנאים

לחזרת התושבים לביתם, ולמצער עד ליום 1.7.2025, בו ניתן יהיה לבחון את הדברים בשנית.

במישור ההליך, טענה העותרת כי ההחלטה שלא להחריג אותה ממתווה החזרה לצפון התקבלה בהיעדר תשתית עובדתית ראויה; מבלי שנערכה בדיקה לגבי המצב בשטח לאחר נסיגת כוחות צה"ל לגבול הבינלאומי, כחלק מהסכם הפסקת האש בצפון; ובלי שנבחנו ונלקחו בחשבון ההשלכות כבדות המשקל של מתווה החזרה לצפון על זכויותיהם של תושבי העותרת. זאת, בפרט, בשים לב לכך שתושביה המפוזרים וילדיהם, המשתתפים במסגרות החינוכיות באזורי שהותם הנוכחיים, ייאלצו להתנתק ממקום מגוריהם על אתר. כל זאת, מבלי שהוזמנו נציגי העותרת לדיונים בעניין אפשרות החרגתה מהמתווה, ומבלי שהתאפשר לה לעיין בחומרים שעמדו ביסוד גיבוש מתווה החזרה לצפון.

במישור שיקול הדעת, העותרת סבורה כי משמעותה המעשית של החלת המתווה על העותרת, היא כפייה על תושביה לשוב ולהתגורר באזור שעדיין אינו בשל למגורים, וששהייה בו כרוכה בסיכונים ביטחוניים בלתי מבוטלים. זאת, מבלי שניתן לתושבי המועצה זמן היערכות סביר לקראתו. וביתר פירוט, נטען כי הפסקת מתן מענק האכלוס העצמאי, והמרתו במענק בגובה נמוך יותר ומוגבל מראש, קוטעת את סיוע המדינה במימון פתרונות דיור זמניים לתושבי העותרת, ובכך מאלצת אותם לשוב לבתיהם. זאת, בין היתר, אף שלטענתה המצב הביטחוני טרם התייצב, ועלול להתפתח למצב מלחמתי בכל רגע; למעלה מ-70% מבתי המגורים בתחומיה נפגעו במלחמה, באופן שלא מאפשר מגורים ראויים; בתים רבים אינם ממוגנים כדבעי; תשתיות רבות, אשר נפגעו פגיעה חמורה, טרם שוקמו; מוסדות החינוך – על עובדיהם, שחלקם מועסק מחוץ לעותרת בשנת הלימודים הנוכחית – אינם ערוכים להפעלה; מוסדות הבריאות זקוקים לשיפוץ לצורך פתיחה מחודשת; ועצם החזרת התושבים במצבה הנוכחי עלול להביא להתפתחות הפרעות פוסט טראומטיות, ולעכב את תהליך הריפוי בו הם מצויים. עוד מדגישה העותרת את קרבתה הגיאוגרפית הייחודית ללבנון, בהיותה גובלת עימה מצפון, ממזרח וממערב, ואת ההשלכות הביטחוניות של קירבה זו, בראי אי-הוודאות הביטחונית. לפיכך גורסת העותרת, כי מתווה החזרה לצפון אינו מאזן כראוי בין השיקולים הצריכים לעניין, כך שאינו סביר באופן קיצוני ואינו מידתי.

13. ביום 27.2.2025 הגישה המדינה תגובה מקדמית לעתירה. בתגובה נטען, בעיקרו של דבר, כי דין העתירה להידחות בהיעדר עילה להתערבות שיפוטית במדיניות הממשלה

בדבר החזרת תושבי הצפון המפונים לבתיהם. לעמדת המדינה, החלטות הממשלה בהן נקבע מתווה החזרה לצפון מצויות בליבת מתחם שיקול הדעת הנתון לממשלה, בהיותן קובעות מדיניות כללית, שגוררת אחריה השלכות רוחב משמעותיות. בתוך כך הובהר, כי הממשלה אינה כופה על תושבי הצפון המפונים, ועל תושבי העותרת בפרט, לשוב לבתיהם – כי אם מאפשרת להם לעשות כן, תוך שהבחירה נתונה בידיהם. זאת, בשים לב לתכלית הראויה לעודד את התושבים המפונים לחזור לצפון, בהיעדר מניעה ביטחונית לעשות כן. עוד טוענת המדינה, כי מתווה החזרה לצפון דומה במהותו למתווה שהוחל ביחס לחזרת תושבי דרום הארץ ליישוביהם; כי הממשלה התריעה בדבר כוונותיה זמן מספק מראש, כדי שתושבי הצפון יוכלו לכלכל צעדיהם בהתאם; וכי עמדת העותרת בדבר מניעה ביטחונית, תשתיתית או חינוכית לחזרת התושבים לביתם – לא הוכחה, וסותרת את עמדת גורמי הביטחון והצוות הייעודי.

14. ביום 31.3.2025 הגישה העותרת תשובה לתגובה המקדמית (להלן: התשובה). בתשובה שבה העותרת על עיקרי טענותיה, והוסיפה כי לתושביה לא עומדת "בחירה" מעשית, כטענת המדינה, אם לחזור לביתם, אם לאו. זאת, מפני שאיפוסו של המענק החד-פעמי בקיץ, כלפי תושבים שנקלטו במתקני המדינה – משמעותו "קנס" בגין הישארותם במתקנים, למרות שיש בתים שאינם מאפשרים מגורים ראויים (וכפועל יוצא, את השיבה הביתה), ולמרות המצב הכללי בעותרת. עוד נטען – והדברים יוצגו ממעוף הציפור – כי מאז שהוגשה התגובה המקדמית, ספגה העותרת מטחי ירי, באופן שמטיל צל כבד על עמדת גורמי הביטחון לפיה אין מניעה ביטחונית לשוב אליה; כי אף בתים שנפגעו באורח "קל", כתיאור המדינה, עלולים שלא להיות ראויים למגורים; וכי תהליך שיקומם של בתים אלה – עתיד להימשך יותר מ-21 יום. לצד זאת, נטען כי לא ברור שהצוות הייעודי הוסמך לקבל החלטה שלא להחריג את העותרת מהמתווה, חלף הממשלה. לתמיכה בטענות הנוגעות למצב הביטחוני צירפה העותרת חוות דעת מטעם אלוף (במיל') גיורא איילנד.

15. ביום 3.4.2025 הוגשה הודעת עדכון מטעם המדינה, בה חזרה על טענותיה, והוסיפה כי יישום הקביעות של בית משפט זה בבג"ץ 13726-02-25 עיריית קריית שמונה נ' ממשלת ישראל (9.3.2025) (להלן: עניין קריית שמונה) על ענייננו, מוליך למסקנה כי יש לדחות את העתירה דנן. עוד הודיעה המדינה, כי ילדים בגיל גן ובית ספר שחזרו לביתם – שובצו למסגרות חינוכיות שכבר מופעלות, ביישובים מתאימים; וכי המועד הקובע (שעניינו, כזכור, בכך שתושבים שנקלטו במתקני המדינה, ויפסיקו את שהותם בהם עד ליום זה כדי לשוב לביתם, יזכו ב-100% משיעור המענק), עודכן ליום

20.3.2025, חלף 8.3.2025.

16. ביום 7.4.2025 קיימנו דיון בעתירה, במהלכו פרשו הצדדים את טענותיהם בעל פה. בתום הדיון הצענו פתרון ביניים אשר סברנו שיהלום את תכליות המתווה, מחד גיסא, ויטה אוזן למצוקותיהם של תושבי העותרת, מאידך גיסא. ברם, כפי שמשתקף בהודעה מטעם העותרת מיום 10.4.2025, ובהודעת העדכון מטעם המדינה מיום 11.4.2025 (להלן: הודעת העדכון האחרונה), המאמצים להגיע לפתרון מוסכם העלו חרס.

17. למען שלמות התמונה, יצוין, כי בהודעת העדכון האחרונה טענה המדינה כי בעקבות הערות בית משפט זה במסגרת הדיון, נערכה בחינה נוספת של הדברים ולא נמצא טעם לשנות מהמדיניות שנקבעה; וביום 15.4.2025 הגישה העותרת התייחסות להודעת העדכון האחרונה, שחזרה בעיקרה על טענות קודמות.

על רקע התפתחויות אלו, אין מנוס מלהכריע בעתירה שלפנינו.

דיון והכרעה

18. לאחר שעיינו בכתובים על נספחיהם, והקשבנו בנפש חפצה לטיעונים בעל פה בדיון שהתקיים לפנינו, בו שמענו אף את דברי ראש המועצה, הגענו למסקנה, כי, למרות הזדהותנו עם סבלם של תושבי מטולה, והבנתנו לחששותיהם, אין בסיס להתערבות שיפוטית בהחלטת הממשלה שלא להחריג את מטולה ממתווה החזרה שנקבע לכלל יישובי הצפון. אכן, כפי שהבהירה גם המדינה בטיעוניה, עניינה של מטולה מציב מקרה ביניים, אשר להתרשמותנו עשוי אף להצדיק הקלה מסוימת ביישום המתווה – כפי שהצענו בתום הדיון. יחד עם זאת, גם אם ניתן היה לבחור בפתרון אחר, ההחלטה שהתקבלה על ידי הממשלה מצויה, מבחינה משפטית, במסגרת מרחב שיקול הדעת הרחב המסור לה. במצב דברים זה, אין אנו יכולים לשים את שיקול דעתנו במקום שיקול דעת הגורם המוסמך. זוהי תמצית הדברים. להלן פירוטם.

19. בפתח הדברים יצוין כי חלק נכבד מהסוגיות שהתעוררו במסגרת העתירה נדונו והוכרעו לאחרונה בפסק הדין שניתן בעניין קריית שמונה. לפיכך, משהשדה כבר נחרש בחלקו, דיוננו יתמקד בעניינה הפרטני של העותרת.

20. כזכור, העותרת סבורה כי יש מקום להורות על החרגתה ממתווה החזרה לצפון, וזאת באופן שיביא להארכת הסיוע במימון פתרונות דיור זמני לתושביה עד שיבשילו התנאים לחזרתם. זאת, הן לאור הפגמים שנפלו בהליך קבלת ההחלטה, ובפרט בתשתית העובדתית שעמדה לפני מקבלי ההחלטות; הן לאור הפגמים שנפלו בשיקול הדעת של הממשלה בעניין. נבחן טענות אלה כסדרן.

21. אשר לטענות הנוגעות להליך קבלת ההחלטה, עיון בתגובת המדינה, ובמסמך המסקנות שצורף לה כנספח, מלמד, בראייתנו, כי לא נפל פגם באופן בו התקבלה ההחלטה להחיל את מתווה החזרה לצפון גם על העותרת. כפי שתואר לעיל, החלטה זו התקבלה על בסיס ממצאי הצוות הייעודי, חוות דעת והערכות מצב ביטחוניות. אשר לממצאי הצוות הייעודי, המלצותיו גובשו לאחר שהצוות קיים 5 מפגשים בהשתתפות כל חבריו ואף גורמים נוספים; נתן דעתו לשאלת קיומו של צורך בהחרגת חלק מהיישובים מתחולת המתווה; והסתמך, במסגרת המלצותיו, על ממצאים שעלו משיחות עם נציגי מס רכוש, מסיורים פיזיים שהתקיימו ביישובים ומפגישות שנערכו עם ראשי הקהילות. בנסיבות אלו, איננו סבורים כי נפל פגם בתשתית העובדתית שעמדה ביסוד החלטות הממשלה. בהקשר זה, אף לא ניתן להתעלם מהעובדה שגם לאחר הגשת העתירה, ובשים לב לנתונים שפורטו בה ובכתבי הטענות שהגישה העותרת לאחר מכן, ביצעה המדינה בחינה נוספת של הדברים, ולא נמצאה הצדקה לשנות מן ההחלטה.

ודוק, בניגוד לאופן בו מוצגים הדברים בעתירה, לא הצוות הייעודי הוא שקיבל את ההחלטה, אלא הממשלה, בהסתמך, בין היתר, על ממצאיו. בכך, כמובן, אין כל פגם. להיפך, הסתייעותה של הממשלה בתשתית העובדתית שגובשה על ידי הצוות הייעודי, היא שאפשרה לה לקבל את החלטת ממשלה 2785 על בסיס תשתית עובדתית מספקת, וטוב שכך בחרה הממשלה לפעול (השוו: בג"ץ 6269/12 הנהגת ההורים הארצית נ' שר החינוך, פסקה 17 (29.4.2015); בג"ץ 7439/20 מועצה אזורית שדות נגב נ' שר הפנים, פסקאות 24-26 לפסק דיני (26.12.2021)).

22. אשר לטענות הנוגעות למישור שיקול הדעת. אף כאן לא מצאנו עילה להתערבות. כמתואר לעיל, וכפי שאף הובהר בעניין קריית שמונה, להחלטות מושא העתירה השלכות ביטחוניות, כלכליות וחברתיות רחבות היקף, המחייבות איזון עדין בין השיקולים השונים העומדים על הפרק. בנסיבות אלו, היקף שיקול הדעת הנתון לממשלה הוא רחב מאוד (שם, בפסקה 15. ראו גם: בג"ץ 9722/04 פולגת ג'ינס בע"מ נ' ממשלת ישראל, פסקה 10 (7.12.2006); בג"ץ 10357/08 פורום משפטי למען ארץ ישראל ע"ר נ' ממשלת

ישראל, פסקה 3 (9.12.2008)). בעניין קריית שמונה כבר נקבע כי הגם שמתווה החזרה לצפון "טומן בחובו קשיים", אין הצדקה להתערב באיזונים שנקבעו במסגרתו. כך נקבע במפורש, בין היתר, ביחס להיבטים החינוכיים שלו, ביחס למענקים הכספיים שיינתנו לתושבים בהתאם למתווה וביחס לתקופת ההתארגנות שנקבעה לתושבים (שם, בפסקאות 17-24). איננו נדרשים, אם כן, לדון מחדש בהיבטים אלה, אלא אך לבחון אם האיזון שנקבע במסגרת המתווה נותן מענה הולם לצרכיה המיוחדים של העותרת ותושביה. עניין זה, כאמור, נבחן באופן ממוקד מספר פעמים על ידי גורמי המדינה, ונמצא כי הוא אינו מצדיק את החרגתה ממתווה החזרה לצפון. במסקנה זו לא מצאנו בנקודת הזמן הנוכחית עילה להתערב, וזאת, מבלי להקל ראש בקשיים הייחודים עימם נדרשים להתמודד תושבי העותרת.

23. נציין, באופן תמציתי, כי ייחודה של מטולה מיתר יישובי הצפון, כפי שהשתקף בכתובים ובדיון, נוגע בעיקרו לשלושה היבטים: ראשית, היקף הפגיעות בבתים ובתשתיות ציבוריות נרחב יותר מאשר ביישובים אחרים; שנית, העדר אפשרות להחזיר את מערכת החינוך הפנימית שביישוב לתפקוד בשנת הלימודים הנוכחית; שלישית, האיומים הביטחוניים הנשקפים ליישוב בשל מיקומו. כמובהר, המדינה לא חלקה על כך שבהיבטים אלה, כולם או חלקם, מצבה של מטולה מעורר אתגרים קשים יותר מאשר יישובים אחרים בצפון. למרות זאת, סברה הממשלה, בעקבות המלצות הצוות הייעודי, כי המתווה נותן מענה נאות גם במקרה הקשה יותר של מטולה, כשם שהוא נותן מענה נאות בעניינה של קריית שמונה ויתר היישובים שפונו בהתאם למתווה הפינוי (למעט הקיבוץ מנרה, שהמדינה סבורה כי בשל היקף הפגיעות בו, לא ניתן להחזיר את המפונים אליו בעת הזו). ואלו הטעמים שהציגה המדינה למסקנה זו: ככל שמדובר בפגיעות בבתים ובתשתיות, הרי שהנתונים שבידי המדינה מלמדים כי רק במיעוט הבתים במטולה הפגיעות אינן מאפשרות חזרה למגורים בלוח זמנים קצר, וביחס לאותם מפונים שהפגיעות בבתיהם אינן מאפשרות חזרה בעת הזו, יינתן פתרון פרטני במסגרת ההסדרים הסטטוטוריים הקיימים ביחס לנזקי מלחמה; ביחס למערכת החינוך, הרי שהמתווה ממילא אינו מחייב חזרה בשנת הלימודים הנוכחית (עניין שעלול היה לעורר קושי ביחס לכלל המפונים), שכן הוא מאפשר השארות בפתרונות הדיור הזמניים עד לחודש יולי 2025, ורק מעודד את אותם מפונים היכולים ומעוניינים לחזור לבתיהם במועד מוקדם יותר לעשות כן (תוך מתן מענק המשקף את החיסכון של המדינה מהקדמת מועד החזרה). ביחס לאותם מפונים שיבחרו לחזור במהלך שנת הלימודים הנוכחית ניתן פתרון סביר לשיטת המדינה ביישובים סמוכים (כשבשנת הלימודים הבאה אמורה מערכת החינוך במטולה לחזור לפעילות). ולבסוף, האיום הביטחוני נבחן באופן עדכני על ידי הגורמים

המופקדים על כך, ונמצא כי במועד שנקבע לחזרה (מרץ 2025) הוא אינו מצדיק את המשך פינוי יישובי הצפון, ובכללם מטולה. כאמור, גם אם המסקנה אליה הגיעה הממשלה אינה מקובלת על העותרת, ואף אם נניח כי ניתן היה להגיע למסקנה אחרת, הרי שבשים לב למענים הללו, ההחלטה שלא להחריג את מטולה ממתווה החזרה לצפון עדיין מצויה בתוך מתחם שיקול הדעת הרחב המסור לממשלה. כנגזר מכך, אין בסיס משפטי להתערבותנו. למותר לציין כי אין באמור כדי לגרוע מחובת הממשלה, והגורמים המופקדים על הנושא מטעמה, להמשיך לבחון את מצבה המיוחד של העותרת, ולהתאים לצרכיה את מתווה החזרה, ככל שיתעורר הצורך.

24. לפני סיום, נבקש לחזור ולהבהיר כי אין בהכרעתנו זו כדי להמעיט מהבנתנו והזדהותנו עם סבלם של המפונים בכלל, ושל תושבי מטולה בפרט. ליבנו איתם, ודלתנו פתוחה בפניהם, ככל שיתקלו בקשיים המצריכים התערבותנו בהתמודדות עם אתגרי העתיד. אנו שותפים לתקווה כי חזרתם ההדרגתית של המפונים בצפון ובדרום לבתיהם תהא אבן דרך נוספת לקראת ימים טובים יותר להם, ולכל ישראל.

25. סוף דבר: העתירה נדחית. בנסיבות העניין, אין צו להוצאות.

עופר גרוסקופף
שופט

העליון
מן למ
7788

השופט יחיאל כשר:

אני מסכים.

יחיאל כשר
שופט

<u>השופטת רות רונן:</u>

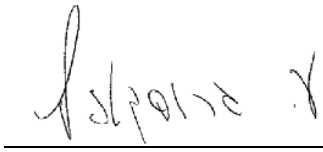
אני מסכימה.

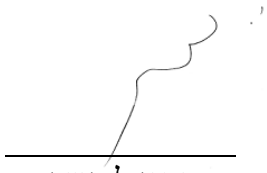
רות רונן
שופטת

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט עופר גרוסקופף.

ניתן היום, ל׳ בניסן התשפ״ה (28.4.2025).

עופר גרוסקופף
שופט

יחיאל כשר
שופט

רות רונן
שופטת